

Tanóra / modul címe:

SZÓ-KINCSEK -- KINCSEK A SZÓ? KÖNYVTÁRHASZNÁLATI FOGLALKOZÁS AZ EGYNYELVŰ SZÓTÁRAK HASZNÁLATÁVAL

A tanóra célja:

Szókincsbővítés az egynyelvű szótárak (Értelmező kéziszótár, Szinonimaszótár, A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára, Új magyar tájszótár, Idegen szavak szótára, A magyar nyelvújítás szótára) használatával – a könyvtár tájékoztató apparátusának használata, kézikönyvekben keresés egyénileg és kiscsoportos munkában a kooperatív tanulási technikák alkalmazásával játékos formában.

1. Feladat

Húzz egy kártyát a borítékból, majd „fordítsd le” magyarról magyarra, vagy „még magyarabbra” a rajta szereplő mondatot!

2. Feladat

Olvassátok fel a megoldásokat!

3. Feladat

A csomagolópapírra írjátok a felhasznált forrásokat: milyen egynyelvű szótárakat használtatok?

A táblázat címe legyen: Szótárak fajtái!

Van-e a könyvtárban még többféle szótár is? Illesszék be ezeket is a táblázatba!

4. Feladat

Alakítsatok 3-4 fős kiscsoportokat!

Minden csoport válasszon nevet magának, és húzzon egy borítékot! A borítékban található feladat megoldására 10 perctek van.

A kézikönyvek használatakor a bibliográfiai adatok feltüntetése fontos! Tájékozódjatok a könyvtár állományában!

1. csoport: „Amerikából jöttem, mesterségem címere...” – elveszett...

Keressetek az alábbi foglalkozásokhoz egy-egy jellemző tárgyat, rajzoljátok le, és írjátok le, mit csinál a:

masamód, illuminátor, mineralógus, milimári, kádár, bognár, varga

2. csoport: „Nem a ruha teszi az embert” – öltözködéshez kapcsolódó szavak jelentésének megtalálása

A mellékelt két figurát, ÁDÁM-ot és ÉVÁ-t „öltöztessétek fel” a felsorolt ruhákba!
Ragasszátok a megfelelő helyre az átlalatok lerajzolt férfi, illetve női ruhadarabokat!
(Vigyázzatok, mert kakukktójas is keveredhetett közé!)

bujka, fidel, muszuj, szári, barett, lipityánka, móríng, lajbi, bikla, lemming, kravátli, mándli, vászonsínkó

3. csoport: „Értjük a költő szavát?” – versekből vett idézetek értelmezése

Keressétek ki a kiemelt szavak jelentését valamelyik egynyelvű szótárból, és írjátok a versek alá! Tüntessétek fel a forrás bibliográfiai adatait is!

„Gyenge gyermek szólt a **suton, pendelyes purdé** a packán.”
„úgy kiválik a vőlegény, mint **zelnice** zöld erdőben,
mint **cserefa csenderesben**, hold a csöppnyi csillagok közt!”
(Kalevala)

„Üres már a fecskefészek
Itt az **eszterhéj** alatt...”
(Petőfi Sándor: Ősz elején)

„Duna vizén lefelé úsz a ladik,
A ladik,
Róla muzsikaszó, **guzlicaszó, csimpolyaszó**
Hallatik;”
(Arany János: Népdal)

„Fut a táj, hegy-völgy váltja a síkot,
Nagy tábla után jönnek pici csíkok;
Tarlón, ugaron fel-felröppennek a varjak.
Kevés a vetés, sok a **parlag.**”
(Vargha Gyula: Kevés a vetés)

„Az égen a felhő egymást üzi-hajtja.
Suhogva a parton hajlong a **sikár.**
Csóválja fejét a **hegyélen a makkfa:**
Hogy oda megint az örömteli nyár!”
(Vajda János: Őszi tájék)

4. csoport: „megmérettél.” – mértékegységek, mérőeszközök nevei és használatuk
Számítsátok ki, „mennyi az annyi...?”:

Hány **gramm** egy **lat**?

Belefér-e **100 pikoló** egy **félakós** hordóba?

Hány **kg**-ot nyom egy **4 pudos** ember?

Hány **méterre** vagy tőlem, ha **2 öl** és **3 róf** a köztünk levő távolság?

Hány **liter** bor marad az **ötpintes** üvegben, ha egy **iccét** kiöntünk belőle?

5. csoport: „Így lakunk mi...” – lakberendezési tárgyak neveinek megkeresése, esetleg rajzos
ábrázolása

Rajzoljátok le egy ház alaprajzát, és helyezétek el rajta az alábbi tárgyakat!
(Figyeljete, mert esetleg kakukktojás is lehet közöttük!)

sifonér, firhang, pilács, katapult, eszcájk, szófa, póc, kaszni, mángorló, sublót

5. Feladat

Minden csoport röviden mutassa be az elvégzett munkát, s ezt közösen egy csomagolópapíron
összesítsétek!

Az óra elején felírt táblázatot egészítsétek ki ábrákkal, rajzokkal, idézetekkel!

6. Feladat

Közös játék. Vegyetek elő egy papírt, tippelnetek kell: megennétek-e a felsoroltakat?

Ha igen, rajzoljatok egy karikát, ha nem, írjatok egy X-et! A végén megnézzük, ki hányat
talált el.

puckivacki, vetrece, puhancs, lengenye, kutyatojás, pompos, lasponya

